

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів**

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Митна справа»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна(денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему «Сучасний стан та перспективи розвитку митного аудиту в
Україні»**

(назва теми)

Здобувача Левка Іллі Івановича

(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: Пислиця Анна Віталіївна, кандидат економічних наук, доцент

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

**Завідувач кафедри: Буряченко Андрій Євгенович
професор, доктор економічних наук**

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ 2024

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИТНОГО АУДИТУ.....	6
1.1 Сутність та функції митного аудиту.....	6
1.2 Етапи становлення та розвитку митного аудиту в Україні.....	10
1.3 Нормативно-правове регулювання митного аудиту в Україні.....	12
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН МИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ.....	22
2.1. Індикатори та показники, що характеризують процеси митного аудиту в Україні.....	22
2.2 Порядок проведення митного аудиту в Україні.....	25
2.3. Сучасний стан та ризики митного аудиту в Україні.....	31
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ.....	39
3.1. Проблеми та недоліки вітчизняної практики митного аудиту.....	39
3.2. Зарубіжний досвід митного аудиту.....	42
3.3. Напрями удосконалення митного аудиту в Україні.....	45
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. Митний аудит є важливим інструментом забезпечення дотримання митного законодавства та ефективного управління ризиками в митній сфері. В Україні, де значна частина державного бюджету формується за рахунок митних платежів, ефективна система митного аудиту відіграє ключову роль у боротьбі з митними правопорушеннями та забезпеченні надходжень до бюджету. Водночас, існуючі методики та процедури митного аудиту потребують вдосконалення з огляду на євроінтеграційні процеси та необхідність гармонізації з міжнародними стандартами.

Аналіз публікацій з даної тематики дає змогу виявити основні тенденції та проблеми митного аудиту в Україні, а також оцінити закордонний досвід, який може бути корисним для вдосконалення вітчизняної практики. Розглянуто різні підходи до трактування сутності митного огляду, його функції та етапи розвитку в Україні. Серед зарубіжних вчених, які присвятили свої роботи дослідженню аналітичній обробці великих обсягів статистичної інформації та ШІ в митній справі, слід відзначити таких фахівців, як: М. Арфауї, Д. Віддоусон, Р. Кін, К.-К. Лі, К. Парк, Т. Солтсберг, А. Судармаді та ін. Зокрема, авторами цікавої наукової праці з розробки нової методології моделей митного ризику є А. Гофман, С. Гратер, Ш. С. Вентер, Дж. Марі та Д. Лібенберг[36]. В роботі наводиться дослідження наборів даних, які можуть бути використані для точного визначення ризику вантажної партії, не перевіряючи її фізично. Л. Пісьмаченко – одна з провідних дослідників в області митного контролю та аудиту, яка вказує на перспективність переходу до митного аудиту як одного з напрямів удосконалення митного контролю за зовнішньоекономічними операціями

Враховуючи майже двадцятирічний досвід функціонування системи митного контролю в Україні, він залишається малодослідженим, що потребує більш ґрунтовного вивчення, оскільки сьогодні митний контроль є незамінною, новітньою та інноваційною формою контролю за кордоном. Господарська діяльність господарських одиниць держави. Загальні питання проведення митного аудиту та його особливості розглядає Пашко П.В. [33], Івашова Л.М. [35],

Вакульчик О.М. [34], Єдинак Т.С. [28, 35] та ін. Акцент на питаннях методології митного контролю, закордонному досвіді та його ефективності є дуже важливим, але не вичерпним. Тому поза увагою науковців і практиків залишаються питання управління системою митного контролю в Україні та побудови ефективних організаційних структур її функціонування, від яких залежить її загальна ефективність.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є на основі дослідження сучасної практики митного аудиту в Україні запропонувати напрями його удосконалення в Україні. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

1. Розкрити сутність та функції митного аудиту
2. Навести етапи становлення та розвитку митного аудиту в Україні
3. Розкрити нормативно-правове регулювання митного аудиту в Україні
4. Представити індикатори та показники, що характеризують процеси митного аудиту в Україні
5. Розкрити порядок проведення митного аудиту в Україні
6. Проаналізувати сучасний стан та ризики митного аудиту в Україні
7. Проаналізувати проблеми та недоліки вітчизняної практики митного аудиту
8. Дослідити зарубіжний досвід митного аудиту
9. Запропонувати напрями удосконалення митного аудиту в Україні

Об'єкт дослідження – митний аудит.

Предмет дослідження – на основі дослідження сучасної практики митного аудиту в Україні запропонувати напрями його удосконалення в Україні.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі планується використати загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція) та спеціальні методи (порівняльний аналіз, системний підхід, статистичний аналіз).

Теоретична та практична значущість. Результати дослідження матимуть теоретичне значення для розвитку науки митної справи, а також практичне значення для вдосконалення методики та процедур митного аудиту в Україні.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу становитимуть законодавчі та нормативно-правові акти України в митній сфері, міжнародні конвенції та угоди, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, статистичні дані Державної митної служби України та міжнародних організацій, звіти міжнародних експертів тощо.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ МИТНОГО АУДИТУ

1.1 Сутність та функції митного аудиту

Митний аудит - це систематичний та об'єктивний перегляд митних процедур, операцій і трансакцій з метою виявлення можливих порушень митного законодавства або недоліків. Мета митного аудиту полягає в систематичному та об'єктивному перегляді митних процедур, операцій і трансакцій з метою виявлення можливих порушень митного законодавства або недоліків. Основним завданням аудиту є забезпечення дотримання учасниками зовнішньоекономічної діяльності встановлених митних правил і стандартів, а також покращення ефективності митного контролю та управління митними ризиками.

Митний аудит є важливою складовою митного контролю, спрямованою на перевірку дотримання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності вимог митного законодавства. Основна суть митного аудиту полягає в систематичному та об'єктивному перегляді митних процедур, операцій і трансакцій з метою виявлення можливих порушень і недоліків.

Основні аспекти митного аудиту:

1. Об'єкт аудиту. Митний аудит може охоплювати різні аспекти зовнішньоекономічної діяльності, включаючи митне оформлення товарів, правильність розрахунків митних платежів, дотримання вимог щодо класифікації товарів за Митним тарифом України тощо.

2. Мета аудиту. Головною метою митного аудиту є забезпечення дотримання суб'єктами митного права встановлених норм і виявлення фактів порушень або недоліків у їх діяльності. Це сприяє забезпеченню рівних умов для всіх учасників зовнішньої торгівлі і захисту інтересів держави.

3. Інструменти аудиту. Для проведення митного аудиту використовуються різноманітні методи і інструменти, включаючи перевірку

документації, зустрічні звірки, аналіз великих обсягів даних, аудиторські відвідини місця провадження діяльності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності тощо.

4. Застосування технологій. Сучасні технології, зокрема штучний інтелект і аналітичні програми, дозволяють значно підвищити ефективність митного аудиту. Вони допомагають виявляти аномалії та високоризикові операції на ранніх стадіях, що сприяє більш точному і оперативному контролю.

5. Результати аудиту. Після завершення митного аудиту складаються висновки та рекомендації щодо виявлених порушень або недоліків. Вони можуть мати практичний вплив на подальші дії митних органів щодо усунення виявлених проблем та підвищення якості митного контролю.

Митний аудит в Україні, як і в інших країнах, є важливим інструментом забезпечення митної безпеки, ефективного використання митних ресурсів та підтримки розвитку міжнародної торгівлі. Його систематичне проведення дозволяє зберігати довіру учасників зовнішньоекономічних відносин до митних органів і забезпечувати правову впевненість у сфері зовнішньої торгівлі.

Митний аудит є необхідним елементом митного контролю, спрямованим на об'єктивну перевірку дотримання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності встановлених митних норм і стандартів. Його сутність полягає в систематичному та комплексному аналізі митних процедур, операцій та трансакцій з метою виявлення можливих порушень і недоліків. Основною метою аудиту є забезпечення дотримання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності встановлених митних правил, що сприяє зменшенню ризиків та підвищенню ефективності митного контролю.

Митний аудит включає аналіз митних ризиків і контроль, спрямований на ідентифікацію потенційних високоризикових операцій та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Це дозволяє не лише виявляти вже вчинені порушення, але й попереджувати їх за допомогою встановлення ефективних контрольних механізмів. Результати аудиту стають основою для удосконалення митного контролю та управління митними ризиками відповідно до міжнародних стандартів і національного законодавства. Крім того, митний аудит сприяє

підвищенню прозорості та довіри до митних органів серед учасників зовнішньоекономічної діяльності та інших зацікавлених сторін. Він допомагає забезпечити справедливі умови для всіх учасників зовнішньої торгівлі, що є важливим елементом підтримки міжнародних економічних відносин і забезпечення розвитку національних економік.

Митний аудит є невід'ємною частиною митної системи кожної країни, відіграючи ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування митного контролю, захисту інтересів держави і підтримки стабільності на міжнародній арені. Він визначається як систематичний та об'єктивний перегляд митних процедур, операцій і трансакцій з метою виявлення можливих порушень митного законодавства або недоліків. Його сутність полягає в аналізі дотримання митних норм і стандартів, що є ключовим для забезпечення ефективного функціонування митної системи та управління митними ризиками.

Функції митного аудиту включають перевірку виконання митних процедур, аналіз митних ризиків, попередження митних порушень та забезпечення прозорості і довіри до митних органів. Ці функції спрямовані на підвищення ефективності митного контролю і забезпечення правильного виконання митних обов'язків усіма учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

У контексті практичного застосування митний аудит є необхідним інструментом для моніторингу і оцінки дотримання митних норм і стандартів, що відіграють важливу роль у забезпеченні справедливих умов торгівлі і захисту інтересів держави. Цей процес дозволяє зменшити митні ризики і сприяє підтримці стабільності в міжнародних економічних відносинах.

Отже, митний аудит не лише допомагає уникнути митних порушень, але й сприяє підвищенню довіри до митної системи, що є важливим для її ефективного функціонування та розвитку.

Митний аудит є важливим елементом митного контролю, що базується на ретельному перегляді і аналізі митних процедур і документації з метою забезпечення відповідності законодавчим вимогам та митним регуляціям. Основні теоретичні аспекти митного аудиту включають наступне:

1. Об'єктивність і систематичність. Митний аудит вимагає об'єктивного підходу та систематичного проведення, що означає незалежний перегляд митних процедур і операцій без впливу осіб, які підлягають аудиту.

2. Цільовість і спрямованість. Центральною метою митного аудиту є виявлення потенційних порушень митного законодавства, ідентифікація ризиків та недоліків у виконанні митних процедур, а також розробка рекомендацій щодо їх усунення.

3. Правова база і регуляторна узгодженість. Всі дії митного аудиту повинні ґрунтуватися на чітко визначених нормативно-правових актах і міжнародних стандартах, що регулюють митну справу. Це забезпечує юридичну обґрунтованість і легітимність проведених заходів.

4. Аналіз ризиків і внутрішній контроль. Основними методами митного аудиту є аналіз митних ризиків і оцінка внутрішнього контролю в митниці. Це включає в себе оцінку ефективності процедур, запобігання виникненню помилок і зловживань у митних операціях.

5. Звітність і рекомендації. Результати митного аудиту документуються у вигляді звіту, який включає виявлені порушення, ризики та рекомендації щодо покращення митного контролю. Цей звіт є основою для ухвалення управлінських рішень і вдосконалення митної практики.

Митний аудит, крім зазначених функцій і сутності, також важливий через своє вплив на економіку країни та міжнародні торговельні відносини. Він сприяє забезпеченню справедливих умов конкуренції на зовнішньому ринку, оскільки допомагає уникати недобросовісної конкуренції через недотримання митних правил. Митний аудит також впливає на залучення інвестицій, оскільки підвищує рівень довіри до митних органів та стабільність економічного середовища. Крім того, у контексті глобалізації і зростаючої складності міжнародних логістичних ланцюгів, митний аудит виконує важливу роль у забезпеченні безперебійного руху товарів через кордони. Він дозволяє мінімізувати ризики затримок і витрат через недоліки в митному оформленні та інших митних процедурах. Також важливою

частиною митного аудиту є його спроможність адаптуватися до змін в законодавстві та міжнародних стандартах, що регулюють міжнародну торгівлю. Це включає в себе впровадження сучасних технологій та інноваційних підходів для підвищення ефективності митного контролю та зменшення адміністративних бар'єрів для бізнесу.

1.2 Етапи становлення та розвитку митного аудиту в Україні

Розвиток митного аудиту в Україні пройшов кілька етапів, відображаючи еволюцію митної системи та потреби у вдосконаленні митного контролю. Ці етапи можна поділити наступним чином:

1. Зародження (1991-1996 рр.):

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році розпочалося створення національної митної служби.[31] Тоді в основному здійснювався традиційний митний огляд, і концепція митного огляду ще не була повністю розроблена

2. Впровадження (1997-2004 рр.):

У 1997 році був прийнятий Митний кодекс України, який закріпив правові основи проведення митного аудиту. У цей період почав запроваджуватися митний огляд як форма митного контролю, але його застосування було обмеженим.

Витоки правового регулювання митних перевірок лежать в Указі Президента України № 817/98 від 1998 року, який надав митним органам право проводити перевірки зовнішньоторговельних компаній.[31]

У 2000 році Закон України «Про порядок погашення податкового боргу...» дозволив митним органам спільно з податковими органами брати участь у виїзних перевірках підприємств.

Вперше на законодавчому рівні митний огляд як вид митного контролю визначено в Митному кодексі України 2002 р. (статті 41, 60, 69). Постанова КМУ № 1730 від 2004 р. регламентує механізм перевірок на підприємствах Економічного та валютного союзу.[31]

3. Розвиток (2005-2011 рр.):

У 2005 році було створено Державну митну службу України, що сприяло інституційному розвитку митного аудиту. За цей період удосконалено методи та процедури митного контролю, підготовлено працівників митних органів, посилено їх роль у системі митного контролю. У 2006 році Україна приєдналася до Кіотської конвенції, яка передбачає використання методів тестування як основної форми митного контролю.[31] У 2004-2007 роках видано ряд наказів про створення підрозділів митного аудиту в структурі митниці.

4. Модернізація (2012-2018 рр.):

У 2012 році набув чинності новий Митний кодекс України, який значно посилив роль митного аудиту та визначив його як один із основних видів митного контролю. Цей етап характеризувався впровадженням сучасних практик митного контролю, гармонізацією з міжнародними стандартами та посиленням співпраці з міжнародними організаціями.[31]

Митним кодексом України 2012 року уніфіковано та уточнено норми виїзної та невиїзної перевірки документів (статті 336, 345-354). У 2012 році було створено Міністерство доходів і зборів, на яке покладено функції митного аудиту.

5. Реформування (2019 - дотепер):

У 2019 році розпочато реформування митної системи України з метою підвищення її ефективності, прозорості та відповідності найкращим світовим практикам.[31] Митний аудит відіграє ключову роль у цьому процесі та зосереджується на підході, що ґрунтується на оцінці ризиків, автоматизації процесів та посиленні аналітичних можливостей.

Отже розглянуто найважливіші етапи розвитку митного контролю з 1991 року по теперішній час. Ці етапи включають появу митного аудиту після здобуття незалежності, імплементацію законодавчої бази та початкових процедур, інституційний розвиток та вдосконалення методів контролю, модернізацію відповідно до міжнародних стандартів та реформи для підвищення ефективності та прозорості. Кожен етап відображає зростання ролі митного аудиту в забезпеченні економічної безпеки України та інтеграції у світову економічну систему.

Наразі митний аудит в Україні розвивається та адаптується до змін у митному законодавстві, міжнародних вимог та потреб бізнесу. Він є складовою частиною системи митного контролю, спрямованої на забезпечення дотримання законодавства, сприяння легальній торгівлі та захист економічних інтересів держави.

1.3 Нормативно-правове регулювання митного аудиту в Україні

Результативність та ефективність митного аудиту прямо залежить від якості нормативно-правової бази, якою регламентовано порядок його організації, планування, проведення та документування.

Нині питання митного аудиту регулюються Митним кодексом України від 13.04.2022 №2226-IX (статті 384-404), Податковим кодексом, підзаконними актами Міністерства фінансів та ДПС України, зокрема:

1. Митний кодекс України від 16.05.2024 № 3613-IX регулює питання документальних перевірок у статтях 384-404.
- Стаття 384 розуміє поняття митного аудиту та його мету.
- Стаття 385 встановлює час проведення митного аудиту.
- Стаття 386 регулює порядок призначення митного аудиту.
- Статті 387-388 опублікувати права та обов'язки посадових осіб органів доходів і зборів під час проведення митного аудиту.
- Стаття 389 регламентує права та обов'язки підприємств, щодо яких здійснюється митний аудит.
- Стаття 390 визначає порядок здійснення заходів до початку митного аудиту.
- Статті 391-393 регулюють порядок проведення митного аудиту та оформлення його результатів.
- Стаття 394 встановлює строки проведення митного аудиту.

- Статті 395-398 розпочати порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб під час митного аудиту.
- Статті 399-404 регулюють питання зупинення, оновлення та продовження митного аудиту.

Ці статті Митного кодексу України охоплюють різноманітні аспекти проведення митного аудиту, визначаючи його порядок, права та обов'язки сторінок, строки та порядок оформлення.

- Стаття 346 встановлює повноваження митних органів щодо здійснення контролю за правильністю обчислення, періодичністю сплати митних платежів, а також їх стягнення.
- Стаття 347 регламентує проведення документальних невиїзних та виїзних перевірок з питань дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи.
- Стаття 348 визначення порядку призначення та проведення документальних виїзних перевірок.
- Стаття 349 встановлює строки проведення документальних виїзних перевірок.
- Стаття 350 регулює порядок оформлення результатів документальної виїзної перевірки.
- Стаття 351 ухвалює рішення про порушення вимог законодавства з питань державної митної справи.
- Стаття 352 регламентує порядок оформлення рішень, дій або бездіяльності посадових осіб митних органів.

Таким чином, Митний кодекс України визначає правові завдання здійснення митними органами контролю за дотриманням митного законодавства через проведення документальних перевірок (митного аудиту), встановлює їх процедури, строки, оформлення результатів та порядок оскарження.

2. Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 631 "Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного

оформлення товарів із застосуванням митної декларації за формою єдиного адміністративного документа" (зі змінами) регулюються такі питання митного аудиту:

- Визначає порядок оформлення результатів документальних виїзних та невиїзних перевірок, що здійснюються митницями.
- Встановлює вимоги до оформлення акта перевірки, який складається за результатами документальної виїзної перевірки.
- Регламентує порядок ознайомлення та надання листових заперечень щодо актів перевірки від підприємства, які перевірялися.
- Визначає процедуру винесення податкового повідомлення-рішення за результатами перевірки.
- Регулює питання оформлення довідки про результати перевірки у разі пошкодження.
- Встановлює строки для надання підприємству пояснень та заперечень щодо актів перевірки.
- Визначає порядок підписання та реєстрації актів перевірки, податкового повідомлення-рішення.
- Регламентує порядок повідомлення підприємства про результати перевірки.
- Встановлює вимоги до оформлення додатків до актів, зокрема розрахунків донарахованих сум.
- Визначає порядок зберігання матеріалів перевірки в митниці.

Таким чином, цей наказ деталізує процедуру оформлення результатів митного аудиту (документальних перевірок), що є аспектом його проведення.

3. Наказ ДПС України від 24.05.2022 № 191 "Про затвердження Положення про Департамент аудиту та контролю на підприємствах Державної податкової служби України", який визначає функції Департаменту з організації митного аудиту.

- Встановлює завдання та функції Департаменту аудиту та контролю на підприємствах ДПС України, до яких належить організація та методологічне забезпечення митного аудиту.

- Регламентує повноваження Департаменту з питань планування, організації та контролю за проведенням документальних перевірок (митного аудиту) підприємств.

- Визначає функції Департаменту з розробки методологічних рекомендацій та роз'яснення з питань проведення митного аудиту.

- Покладає на Департамент обов'язки проводити аналіз результатів митного аудиту та вносити пропозиції щодо вдосконалення його процедур.

- Встановлює повноваження Департаменту з питань координації діяльності територіальних органів ДПС у сфері проведення митного аудиту.

- Регулює питання підготовки та підвищення кваліфікації працівників, задіяних у проведенні митного аудиту.

- Визначає функції Департаменту з вживання заходів щодо усунення виявлених під час митного аудиту порушення митного законодавства.

- Встановлює повноваження Департаменту щодо взаємодії з іншими структурними підрозділами ДПС під час організації та проведення митного аудиту.

Отже, цей наказ вимагає місце та роль Департаменту аудиту та контролю на підприємствах у системі організації та методологічного забезпечення проведення митного аудиту в Україні.

4. Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2015 № 686 "Про затвердження Порядку взаємодії контролюючих органів при організаціях та проведенні документальних виїзних перевірок платників податків".

- Організація та проведення документальних виїзних перевірок платників податків.

- Порядок взаємодії між контролюючими органами під час проведення перевірок.

- Підстави для проведення документальних виїзних перевірок.

- Формування та затвердження плану-графіку перевірок.
- Підготовка та призначення перевірки.
- Права та обов'язки посадових осіб контролюючих органів під час перевірки.
- Порядок оформлення результатів перевірки та складання акта.
- Розгляд та оскарження результатів перевірки платником податків.
- Відповідальність посадових осіб контролюючих органів за порушення під час проведення перевірки.
- Особливості проведення перевірок окремих категорій платників податків.

Цей наказ встановлює деталізовані правила та процедури проведення документальних виїзних перевірок платників податків, а також регулює взаємодію між різними контролюючими органами для забезпечення ефективного та узгодженого здійснення податкового контролю.

5. Інші накази

- Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2021 № 658 "Про затвердження Порядку оформлення митними органами результатів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи"
- Наказ Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 "Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків"
- Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 631 "Про затвердження порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа"

- Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №651 "Про затвердження порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа"
- Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 №657 "Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму"
- Наказ Міністерства фінансів України від 09.10.2012 №1064 "Про затвердження Порядку видачі свідоцтва про допущення дорожнього транспортного засобу до перевезення товарів під митними печатками та пломбами"
- Наказ Міністерства фінансів України від 09.10.2012 №1066 "Про затвердження Порядку митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень"
- Наказ Міністерства фінансів України від 23.10.2017 №862 "Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них"
- Наказ Міністерства фінансів України від 20.11.2017 №953 "Про затвердження Порядку реалізації положень Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенції МДП) 1975 року та Інструкції про заповнення книжки МДП"
- Наказ Міністерства фінансів України від 26 листопада 2019 року №495 "Про затвердження Класифікатора Державної митної служби України, її територіальних органів та їх структурних підрозділів"
- Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.2020 №404 "Про затвердження форм бланків фінансових гарантій та порядку їх заповнення"
- Наказ Міністерства фінансів України від 13.08.2020 №502 "Про затвердження Переліку відомостей, що вносяться до загальної декларації прибуття"
- Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2020 №508 "Про затвердження Порядку виконання митних формальностей у разі виходу"

автоматизованої системи митного оформлення або єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів"

- Наказ Міністерства фінансів України від 13.07.2020 № 409 "Про затвердження Порядку забезпечення доступу до публічної інформації у Державній митній службі України та її територіальних органах " Наказ Міністерства фінансів України від 07 жовтня 2022 року № 325 "Про затвердження Порядку реалізації положень Конвенції про процедуру спільного транзиту на території України" Наказ Міністерства фінансів України від 15.12.2022 №435 "Про реалізацію рішення Комітету з управління інформаційними технологіями у системі управління державними фінансами"

- Наказ Міністерства фінансів України від 25.04.2023 №213 " Про деякі питання забезпечення сплати митних платежів"

6. Міжнародні договори

1. Основним міжнародним документом у сфері організації та здійснення митного контролю є Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур, розроблена в рамках Всесвітньої митної організації. Вона складається з 19 статей основного тексту та 31 додатка, які є невід'ємними частинами цієї Конвенції. Фактично, деякі з цих заяв є еквівалентними за характером і важливістю окремим незалежним провадженням.

У Конвенції вперше згадується система аналізу ризиків і зазначається, що йдеться про сучасні методи роботи, завдяки затвердженню яких можна досягти спрощення та гармонізації митних правил і процедур, що сприятиме розвитку міжнародній торгівлі. Україна приєдналася до Кіотської конвенції у 2006 році, але фактично не отримала статусу сторони через порушення відповідних процедур. Лише 15 лютого 2011 року Верховна Рада України ухвалила зміни до закону «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур». Це призвело до вирішення деяких процедурних непорозумінь.

Порядок здійснення митного контролю висвітлюється у Розділі 6 Загального додатку Конвенції:

- Вимоги до застосування методів аудиту (Додаток II, Розділ 6). Митні органи повинні використовувати систему управління ризиками для визначення осіб та товарів, які підлягають митному аудиту. Процедури аудиту мають бути недискримінаційними.
- Права митниці при проведенні аудиту (Додаток II, Розділ 6). Митні органи повинні мати право доступу до приміщень, документації та облікових записів з метою проведення аудиту.
- Спрощені процедури для авторизованих економічних операторів (Додаток II, Розділ 6). Особи, які дотримуються вимог законодавства та критеріїв надійності, можуть претендувати на спрощені процедури митного оформлення та меншу кількість фізичних оглядів і документальних перевірок.
- Зберігання документів та записів (Додаток II, Розділ 6). Передбачено визначені строки зберігання митної документації та комерційних записів для цілей аудиту.

Переглянуту Конвенцію було розроблено та ухвалено з метою гармонізації та спрощення митних процедур та сприяння розвитку міжнародної торгівлі. При цьому передбачається, що під час оформлення митні органи здійснюють лише часткову перевірку, обсяг якої визначається митними органами та залежить від достовірності інформації, наданої суб'єктом ЗЕД.

Таким чином, Кіотська конвенція встановлює правові рамки для митних перевірок, визначає їх цілі, процедури та митні права, а також підкреслює важливість управління ризиками та партнерства з надійними компаніями.

2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014 рік). Ця угода передбачає гармонізацію законодавства України у сфері митного регулювання з *acquis* ЄС, у тому числі щодо митного аудиту.

Курс на інтеграцію України до ЄС передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з

одного боку, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншого боку, ратифікованої Законом України № 1678 VII від 16 вересня 2014 року, сторони погодилися, що положення та процедури є «пропорційними, «прозорими, передбачуваними, недискримінаційними та об'єктивними» і повинні застосовуватися послідовно та ефективно та забезпечувати застосування сучасних митних методологій, зокрема оцінки ризиків та подальших дій, а також корпоративних методи аудиту для спрощення та полегшення імпорту та експорту товарів.

3. Рамкові стандарти безпеки та полегшення світової торгівлі Всесвітньої митної організації (SAFE, 2005 рік).

24 червня 2005 р. були прийняті Рамкові стандарти забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі (далі: Рамкові стандарти), розроблені Стратегічною групою Всесвітньої митної організації. Основними його положеннями є практичне застосування принципів і прийомів аудиту. У передмові до Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації зазначено, що перевірка кожної партії вантажу просто паралізує світову торгівлю. У зв'язку з цим сьогодні в усьому світі використовуються сучасні методи митного контролю, засновані на застосуванні автоматизованої системи управління ризиками, чільне місце в якій займає митний огляд.

4. Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі (2014 рік).

Україною було підписано Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі (далі – СОТ), що ратифікований Законом України від 10 квітня 2008 р. № 250-VI. Згодом, 27 листопада 2014 р. Генеральна рада СОТ офіційно прийняла Протокол про доповнення Угоди про заснування СОТ «Угодою про спрощення процедур торгівлі».

Україна ратифікувала Угоду Законом України від 04.11.2015 № 745-VII, вона є чинною з 06.12.2015. Необхідно зазначити, що визначною подією стало набрання чинності «Угоди про спрощення процедур торгівлі» 22.02.2017р. Це сталося так як до секретаріату СОТ було передано 112 інструментів ратифікації цієї Угоди, що

означає його прийняття більше, ніж двома третинами членів СОТ (на сьогодні це 164 членів).

Відповідно до норм статті 10.3.1 Угоди «Використання міжнародних стандартів», членам рекомендується використовувати відповідні міжнародні стандарти або їхні частини як основу для своїх формальностей та процедур, пов'язаних із імпортом, експортом або транзитом, за винятком випадків, коли Угодою передбачено інше.

Отже, нормативно-правове регулювання митного контролю в Україні охоплює широке коло нормативно-правових актів, які детально визначають порядок організації, здійснення та документального оформлення митного контролю. Основними документами, що регламентують порядок проведення митних перевірок, є Митний кодекс України, який встановлює правила проведення митних перевірок, права та обов'язки митних органів і підприємств, порядок і строки проведення перевірок, порядок оскарження рішень.

Накази Міністерства фінансів України та Державної митної служби України, в яких детально описано порядок оформлення результатів митного контролю, взаємодію органів контролю та функції відповідних підрозділів у сфері митного контролю.

Міжнародні договори та угоди, такі як Кіотська конвенція, Угода про асоціацію з ЄС, Рамкові стандарти ВМО та Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі, які гармонізують українське митне законодавство з міжнародними стандартами та сприяють інтеграції у світову торговельну систему.

Ці нормативно-правові акти створюють цілісну систему регулювання митного аудиту, спрямовану на забезпечення ефективності митного контролю, дотримання законодавства та сприяння міжнародній торгівлі.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН МИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

2.1 Індикатори та показники, що характеризують процеси митного аудиту в Україні

Процеси митного аудиту є важливою складовою функціонування митних органів України. Вони спрямовані на забезпечення дотримання митного законодавства, виявлення порушень та забезпечення своєчасного та повного надходження митних платежів до бюджету. Для оцінки ефективності цих процесів використовуються різноманітні індикатори та показники, що дозволяють аналізувати діяльність митних органів з різних аспектів.

Індикатори та показники, що характеризують процеси митного аудиту в Україні:

1. Кількість проведених митних аудиторських перевірок: Цей показник відображає загальну кількість аудиторських перевірок, проведених митними органами України протягом певного періоду часу. Він може бути розбитий за типами аудиторських перевірок (наприклад, імпортні, експортні, транзитні), за секторами економіки або за категоріями платників.

2. Сума донарахованих митних платежів за результатами митних аудиторських перевірок: Цей показник відображає загальну суму митних платежів, які були донараховані за результатами митних аудиторських перевірок протягом певного періоду часу. Він може бути розбитий за типами аудиторських перевірок, за секторами економіки або за категоріями платників.

3. Кількість виявлених порушень митного законодавства за результатами митних аудиторських перевірок: Цей показник відображає загальну кількість порушень митного законодавства, які були виявлені за результатами митних аудиторських перевірок протягом певного періоду часу. Він може бути

розбитий за типами порушень, за секторами економіки або за категоріями платників.

4. Кількість застосованих санкцій за результатами митних аудиторських перевірок: Цей показник відображає загальну кількість санкцій, які були застосовані до платників за порушення митного законодавства, виявлені за результатами митних аудиторських перевірок протягом певного періоду часу. Він може бути розбитий за типами санкцій, за секторами економіки або за категоріями платників.

5. Рівень охоплення митних декларацій аудитом: Цей показник відображає частку митних декларацій, які були піддані аудиторській перевірці протягом певного періоду часу. Він може бути розбитий за типами декларацій, за секторами економіки або за категоріями платників.

6. Середня тривалість проведення митної аудиторської перевірки: Цей показник відображає середній час, який витрачається на проведення однієї митної аудиторської перевірки.

7. Рівень задоволеності платників митними аудиторськими перевірками: Цей показник відображає рівень задоволеності платників митними аудиторськими перевірками. Він може бути виміряний за допомогою опитувань або анкетування.

8. Ефективність використання ресурсів для проведення митного аудиту: Цей показник відображає ефективність використання ресурсів (людських, фінансових, матеріально-технічних) для проведення митного аудиту. Він може бути виміряний за допомогою розрахунку співвідношення витрат на проведення аудиту до суми донарахованих митних платежів.

9. Рівень ризику порушення митного законодавства: Цей показник відображає ймовірність порушення митного законодавства протягом певного періоду часу. Він може бути виміряний за допомогою аналізу статистичних даних про порушення митного законодавства.

10. Рівень дотримання митних норм та правил: Цей показник відображає рівень дотримання платниками митних норм та правил. Він може бути виміряний за допомогою аналізу результатів митного контролю та аудиту.

11. Рівень прозорості та відкритості процесів митного аудиту: Цей показник може бути виміряний за допомогою аналізу доступності інформації про митний аудит на веб-сайті Державної митної служби України та інших офіційних джерелах.

12. Рівень виявлення порушень, які раніше не були виявлені: Цей показник відображає частку порушень митного законодавства, які були виявлені за результатами митного аудиту і які раніше не були виявлені під час інших видів митного контролю.

13. Час, необхідний для стягнення донарахованих митних платежів: Цей показник відображає середній час, який витрачається на стягнення донарахованих митних платежів з моменту їх донарахування.

14. Кількість судових спорів, пов'язаних з результатами митного аудиту: Цей показник відображає кількість судових спорів, які були ініційовані платниками у зв'язку з результатами митного аудиту.

15. Рівень впливу митного аудиту на діяльність платників: Цей показник може бути виміряний за допомогою аналізу змін у поведінці платників після проведення митного аудиту (наприклад, зменшення кількості порушень митного законодавства).

16. Задоволеність платників якістю інформаційно-роз'яснювальної роботи митних органів з питань митного аудиту: Цей показник може бути виміряний за допомогою опитувань або анкетування платників.

17. Рівень обізнаності платників про свої права та обов'язки у сфері митного аудиту: Цей показник може бути виміряний за допомогою опитувань або анкетування платників.

18. Рівень співпраці платників з митними органами під час проведення митного аудиту: Цей показник може бути виміряний за допомогою аналізу кількості випадків, коли платники надають митним органам необхідну інформацію та документи без затримок.

19. Рівень довіри платників до митних органів: Цей показник може бути виміряний за допомогою опитувань або анкетування платників.

Тож процеси митного аудиту в Україні є ключовим елементом забезпечення дотримання митного законодавства та надходження митних платежів до бюджету. Для оцінки ефективності цих процесів використовуються різні показники та показники. Вони дозволяють аналізувати діяльність митних органів за різними аспектами, такими як: кількість та ефективність контролю, виявлення порушень і застосування санкцій, ефективність використання ресурсів, рівень задоволеності та довіри платників, прозорість і відкритість контролю та вплив контролю на платників поведінка. Ці показники допомагають покращувати митний аудит, робити його більш ефективним та сприяти дотриманню законодавства.

2.2 Порядок проведення митного аудиту в Україні

Митний аудит є ключовим елементом контролю за дотриманням митного законодавства в Україні. Він спрямований на виявлення та попередження порушень, забезпечення правильності сплати митних платежів та інших зборів. Проведення митного аудиту включає кілька етапів, кожен з яких має своє значення та специфіку.

Етапи проведення митного аудиту:

1. Прийняття рішення про документальну перевірку на підставі інформації про можливі порушення, недосягнення показників митних платежів або систематичних порушень законодавства.
2. Направлення повідомлення декларанту про перевірку не пізніше ніж за 5 днів до початку, із зазначенням дати, місця, посадових осіб та переліку необхідних документів.
3. Проведення документальної перевірки за місцезнаходженням декларанта, з правом ознайомлення з документами, отримання пояснень та вилучення доказів порушень.
4. Оформлення акта з відомостями про декларанта, переліком порушень та доказами.

5. Прийняття рішення про притягнення до відповідальності, відшкодування збитків або інших заходів згідно з Митним кодексом України.

Митний аудит може бути плановим (згідно з річним планом) або позаплановим (за обґрунтованими підозрами порушень).

Проведення митного аудиту:

1. Документальна перевірка:

- Декларацій та інших документів;
- Відомостей, наданих декларантом;
- Інформації з інших джерел.

2. Аналіз ризиків:

- Виявлення декларантів, які мають високий ступінь ризику порушення

митного законодавства.

- Виїзна перевірка здійснюється лише у виняткових випадках за рішенням керівника митного органу.

За результатами митного аудиту:

1. У разі виявлення порушень:

- Складається акт митного аудиту, до декларанта застосовуються заходи відповідальності, передбачені митним законодавством.

2. У разі відсутності порушень:

- Декларанту надається лист-повідомлення про результати митного аудиту.

Детальніше про кожен етап:

1. Прийняття рішення про проведення документальної перевірки відповідно до Митного кодексу України від 16.05.2024 № 3613-IX статті 386:

Рішення про проведення документальної перевірки приймається керівником органу ДМСУ або його заступником.

Підставами для прийняття рішення про проведення документальної перевірки можуть бути :

- Інформація про можливі порушення митного законодавства;

- Недосягнення суб'єктом господарювання встановлених показників виконання митних платежів;

- Систематичне порушення суб'єктом господарювання вимог митного законодавства.

2. Направлення повідомлення про проведення документальної перевірки:

- Повідомлення про проведення документальної перевірки надсилається суб'єкту господарювання не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дня її початку.

- У повідомленні про проведення документальної перевірки зазначаються:

- Дата та час початку документальної перевірки;
- Місце проведення документальної перевірки;
- Прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, яка буде проводити документальну перевірку;

- Перелік документів, які суб'єкт господарювання зобов'язаний надати для проведення документальної перевірки.[1]

3. Проведення документальної перевірки:

Документальна перевірка проводиться за місцем знаходження суб'єкта господарювання. Під час проведення документальної перевірки посадова особа органу ДМСУ має право відповідно до Митний кодекс України від 16.05.2024 № 3613-IX статей 387-388:

- Ознайомлюватися з документами, пов'язаними з діяльністю суб'єкта господарювання;

- Отримувати від суб'єкта господарювання пояснення щодо цих документів;

- Проводити виїмку документів та інших предметів, які можуть бути доказами порушення митного законодавства.[1]

4. Оформлення результатів документальної перевірки відповідно до Митного кодексу України від 16.05.2024 № 3613-IX статей 391-393:

За результатами документальної перевірки складається акт. В акті зазначаються:

- Відомості про суб'єкта господарювання, щодо якого проведена документальна перевірка;
- Перелік порушень митного законодавства, виявлених під час документальної перевірки;
- Докази виявлених порушень митного законодавства.[1]

5. Прийняття рішення за результатами документальної перевірки:

На підставі документальної перевірки керівник органу ДМСУ або його заступник приймає рішення про:

- Притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності за порушення митного законодавства;
- Відшкодування суб'єктом господарювання завданих державі збитків;
- Інші заходи, передбачені МК України.

Перевіряючі під час митного аудиту мають такі **права** відповідно до Митного кодексу України від 16.05.2024 № 3613-IX статей 387-388

- Проводити перевірки документів та інформації, пов'язаних з діяльністю суб'єкта господарювання.
- Отримувати доступ до приміщень, територій та інших об'єктів, де здійснюється діяльність суб'єкта господарювання.
- Вилучати документи та інформацію, які можуть бути використані як докази у справі про порушення митного законодавства.
- Допитувати працівників суб'єкта господарювання та інших осіб, які володіють інформацією, що стосується предмета перевірки.
- Проводити експертизи та інші дослідження.

Окрім того, перевіряючі мають такі **обов'язки**:

- Дотримуватися вимог законодавства України.
- Забезпечувати конфіденційність інформації, яка стала їм відома під час проведення перевірки.

- Не розголошувати інформацію, яка може завдати шкоди економічним інтересам суб'єкта господарювання.
- Ознайомити суб'єкта господарювання з результатами перевірки та надати йому можливість подати заперечення.
- Скласти акт перевірки та інші необхідні документи.

Важливо зазначити, що перевіряючі не мають права вимагати у суб'єкта господарювання будь-яких коштів або інших матеріальних благ.

Під час митного аудиту в Україні суб'єкти господарювання мають такі **права** відповідно до Митного кодексу України від 16.05.2024 № 3613-IX статті 389:

- Ознайомитися з наказом про проведення митного аудиту. Наказ повинен містити інформацію про мету аудиту, його сферу застосування, терміни проведення та склад аудиторської групи.
- Отримати від аудиторів роз'яснення щодо їхніх повноважень та методології проведення аудиту.
- Надати аудиторам доступ до необхідних документів та інформації.
- Присутні під час проведення аудиторських заходів.
- Задавати аудиторам питання та отримувати на них відповіді.
- Подавати письмові заперечення щодо результатів аудиту.
- Ознайомитися з актом митного аудиту та отримати його копію.
- Оскаржити акт митного аудиту в порядку, передбаченому законодавством.

Окрім того, суб'єкти господарювання мають такі **обов'язки**:

- Сприяти проведенню митного аудиту.
- Надати аудиторам необхідні документи та інформацію у повному обсязі та у встановлені терміни.
- Не перешкоджати аудиторам у виконанні їхніх службових обов'язків.
- Не розголошувати інформацію, яка стала їм відома під час проведення аудиту, крім випадків, передбачених законодавством [1].

Важливо зазначити, що невиконання суб'єктом господарювання своїх обов'язків може призвести до застосування до нього штрафних санкцій. Дані штрафні санкції можуть варіюватися в залежності від виду порушення.

Варто наголосити на тому, що результати митного аудиту можуть мати серйозні наслідки для суб'єкта господарювання, включаючи накладення штрафних санкцій, донарахування митних платежів та навіть кримінальну відповідальність у разі виявлення значних порушень.

Важливо підкреслити важливість ретельної підготовки суб'єкта господарювання до проведення митного аудиту, зокрема, забезпечення належного обліку та зберігання необхідної документації, проведення внутрішніх перевірок на відповідність митному законодавству.

Рекомендується суб'єктам господарювання залучати досвідчених юристів та консультантів для супроводу процесу митного аудиту, з метою захисту своїх інтересів та мінімізації ризиків.

Слід нагадати про можливість оскарження результатів митного аудиту в адміністративному та судовому порядку, у разі незгоди з висновками перевіряючих.

Узагальнюючі проведення митного аудиту в Україні є важливим інструментом забезпечення дотримання митного законодавства та правильної сплати митних платежів. Процедура митного аудиту включає кілька етапів, починаючи з прийняття рішення про проведення огляду і закінчуючи оформленням результатів та прийняттям відповідних рішень.

Митний аудит може бути як плановим, так і позаплановим і здійснюється шляхом перевірки документів та аналізу ризиків. У разі виявлення порушень будуть застосовані відповідні санкції, якщо їх не буде, особа, яка повідомила, отримає повідомлення про результати. Права та обов'язки як аудиторів, так і суб'єктів господарювання чітко регламентовані, що сприяє прозорості та справедливості аудиту. Суб'єкти мають можливість оскаржити результати перевірки, захистивши тим самим свої інтереси в адміністративному чи судовому порядку.

2.3 Сучасний стан та ризики митного аудиту в Україні

Митний аудит є важливою складовою державного контролю, спрямованою на забезпечення дотримання митного законодавства та правильності сплати митних платежів. В Україні митний аудит набуває особливого значення в умовах економічних трансформацій та інтеграції до міжнародних економічних структур. Сучасний стан митного аудиту в Україні характеризується як досягненнями, так і низкою ризиків та викликів.

На сьогоднішній день, митний аудит в Україні активно розвивається завдяки впровадженню новітніх технологій та стандартизації процедур, що відповідають європейським нормам. Одним з важливих досягнень є автоматизація процесів, що дозволяє значно скоротити час на проведення аудиту та зменшити корупційні ризики. Впровадження системи «єдиного вікна» сприяє полегшенню взаємодії між бізнесом і митними органами, знижуючи адміністративне навантаження на підприємства.

Проте, незважаючи на позитивні зрушення, існує низка проблем і ризиків, які гальмують ефективність митного аудиту в Україні. По-перше, це недостатнє фінансування митних органів, що обмежує їх можливості у впровадженні сучасних технологій та навчанні персоналу. Низький рівень заробітної плати митників призводить до високого рівня корупції, що, в свою чергу, підриває довіру до митних органів.

По-друге, недосконалість законодавчої бази створює додаткові труднощі у проведенні митного аудиту. Часті зміни в законодавстві, відсутність чітких нормативних актів та методик створюють правову невизначеність для бізнесу та митних органів. Це призводить до різного трактування законів та, як наслідок, до конфліктів між суб'єктами господарювання та митними органами.

По-третє, існує проблема недостатньої професійної підготовки митників. Відсутність систематичного підвищення кваліфікації працівників митних органів знижує ефективність проведення аудиту та якість виявлення порушень. Крім того,

недостатній рівень технічного оснащення митних органів ускладнює проведення якісного контролю та аудиту.

Ще одним значущим ризиком є зростання обсягів міжнародної торгівлі, що створює додаткове навантаження на митні органи. Збільшення кількості вантажів та учасників зовнішньоекономічної діяльності потребує значних ресурсів для забезпечення належного контролю. У цьому контексті важливим є впровадження ризикоорієнтованих підходів, які дозволяють зосередити ресурси на найбільш ризикових операціях.

Впровадження сучасних інформаційних систем та технологій дозволяє знизити ризики, пов'язані з людським фактором, та підвищити ефективність митного аудиту. Зокрема, автоматизовані системи аналізу та управління ризиками дозволяють оперативно виявляти підозрілі операції та фокусувати зусилля на їх перевірці. Також, важливим є міжнародне співробітництво у сфері обміну інформацією та досвідом, що сприяє підвищенню ефективності митного контролю. Проте важливо враховувати можливий людський фактор у запроваджених інформаційних системах та намагатися його мінімізувати.

Таким чином, сучасний стан митного аудиту в Україні характеризується як позитивними зрушеннями, так і серйозними викликами. Ефективність митного аудиту залежить від комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавчої бази, підвищення кваліфікації персоналу, впровадження новітніх технологій та розвиток міжнародного співробітництва. Розподіл митних платежів до державного бюджету за результатами проведених документальних перевірок підприємств є важливим показником ефективності митного аудиту. У зв'язку з цим варто провести детальний аналіз здійснених митних платежів до державного бюджету. Дослідження розподілу митних платежів до державного бюджету за результатами проведених документальних перевірок підприємств дозволить якісно та кількісно оцінити ефективність роботи митних органів та виявити основні проблеми та напрями для покращення митного аудиту в Україні. Результати дослідження представлені на рис. 2.1.

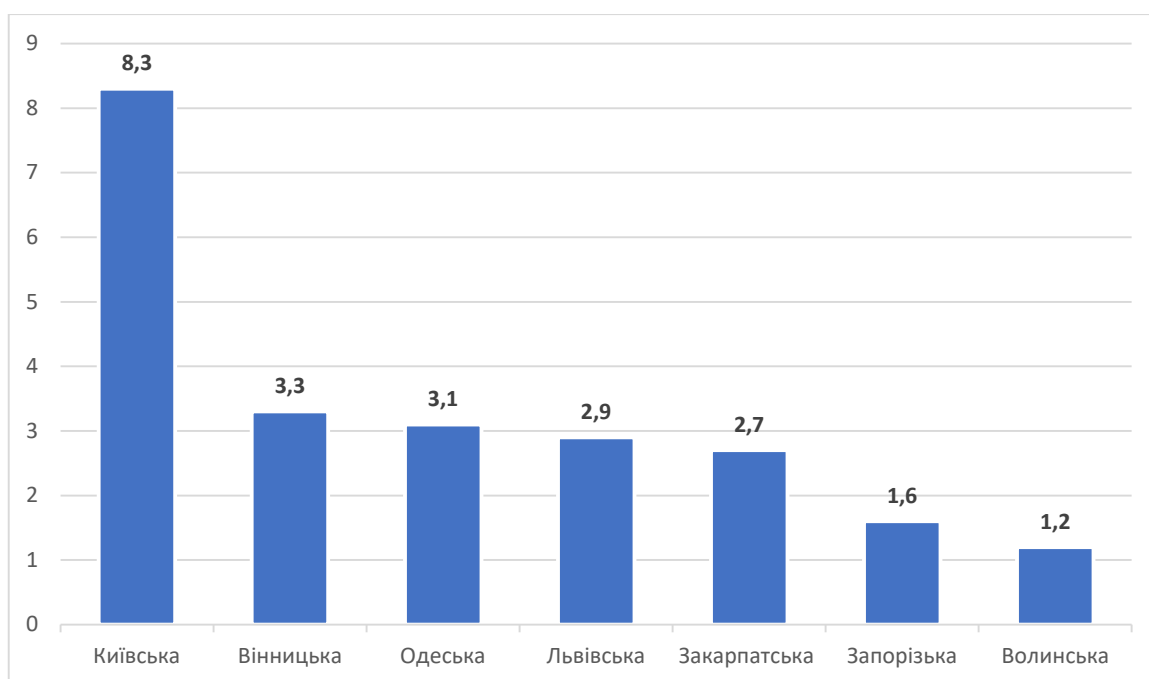

Рисунок 2.1 - Розподіл митних платежів до державного бюджету за результатами проведених документальних перевірок підприємств.

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Більша увага приділялася перевіркам законності надання (отримання) пільг від оподаткування та правильності класифікації імпортованих товарів, що наглядно видно у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 Структура виявлених порушень за 2021 рік становить

Вид порушення	Сума (млн. грн.)	Відсоток (%)
Неправомірне отримання пільг з оподаткування	97	29
Порушення вимог правил класифікації товарів	65,8	19
Неправомірне отримання пільг з оподаткування через недотримання вимог митних режимів	48,4	14
Недостовірне декларування митної вартості товарів	32,4	9
Інші порушення митного законодавства	98,3	29
Всього:	342	100

Джерело: розроблено автором на основі [10]

Документальні перевірки дотримання вимог законодавства України з питань митної справи є ключовим інструментом забезпечення правильності та законності митних операцій. Ці перевірки здійснюються митними органами для контролю за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) норм митного законодавства, своєчасністю та повнотою сплати митних платежів, правильністю декларування товарів та інших митних процедур.

Процедура документальної перевірки передбачає аналіз і оцінку документів, які надаються підприємствами для митного оформлення товарів. До таких документів належать контракти, інвойси, транспортні документи, сертифікати походження, декларації та інші. Митні органи перевіряють, чи відповідає декларована інформація дійсному стану справ, чи правильно визначені коди товарів згідно з ЗЕД, чи правильно нараховані мита та податки, а також дотримання інших вимог митного законодавства. Періодичність та глибина перевірок залежать від ризиків, пов'язаних із діяльністю конкретного підприємства. Митні органи використовують ризикоорієнтований підхід, який передбачає зосередження уваги на підприємствах та операціях з підвищеним ризиком порушень. Це дозволяє ефективніше використовувати ресурси та мінімізувати втручання у діяльність сумнівних суб'єктів ЗЕД. Важливим аспектом документальних перевірок є використання сучасних інформаційних технологій. Системи автоматизованого аналізу та управління ризиками дозволяють оперативно виявляти підозрілі операції та направляти зусилля на їх перевірку. Це значно підвищує ефективність митного контролю та сприяє зниженню корупційних ризиків.

Згідно з законодавством, на період дії воєнного стану зупиняється перебіг строків давності, визначених податковим законодавством. Це означає, що період воєнного стану не враховується при розрахунку строків давності для цілей притягнення платника податків до відповідальності, якщо він порушив законодавство. Така норма має на меті захистити державні інтереси в умовах надзвичайних ситуацій, забезпечуючи можливість здійснення перевірок і притягнення до відповідальності порушників після завершення воєнного стану. За результатами документальних перевірок митні органи можуть приймати рішення

про донарахування митних платежів, застосування штрафних санкцій, а також ініціювати кримінальні або адміністративні провадження у разі виявлення серйозних порушень. Також результати перевірок використовуються для вдосконалення нормативно-правової бази та процедур митного контролю.

Варто звернути увагу на результати документальних перевірок митного законодавства за період січень-лютий 2022 року, які відображені в таблиці 2.2. Аналіз цієї таблиці дозволяє оцінити ефективність митного контролю на практиці, визначити обсяги донарахованих платежів та кількість виявлених порушень. Це є важливим індикатором роботи митних органів та дозволяє ідентифікувати проблемні зони, які потребують підвищеної уваги та вдосконалення процедур митного контролю в майбутньому. Питому вагу і структуру за даний період можна подивитися в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 Результати документальних перевірок митного законодавства (січень-лютий 2022 року)

Вид порушення	Кількість перевірок	Донараховано, млн. грн.	Питома вага
Неправомірне отримання пільг з оподаткування	80	53,4	36,90%
Порушення правил класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД	20	50,5	35%
Недостовірне декларування митної вартості товарів	48	30,2	20,90%
Неправомірне отримання пільг з оподаткування через недотримання вимог митних режимів	14	7,8	5,40%
Порушення порядку застосування особливих видів мит	2	1,2	0,80%
Порушення митного законодавства в частині правильності визначення бази оподаткування акцизним податком	11	1	0,70%
Втрата товарів, розміщених на тимчасовому зберіганні	1	0,5	0,30%
Всього	177	144,6	100%

Джерело: складено автором за [9]

Щоб дізнатися чи доцільно поновлення митними органами митного аудиту давайте поглянемо на рисунок 2.2 де проілюстровані тенденції розвитку митного аудиту в Україні

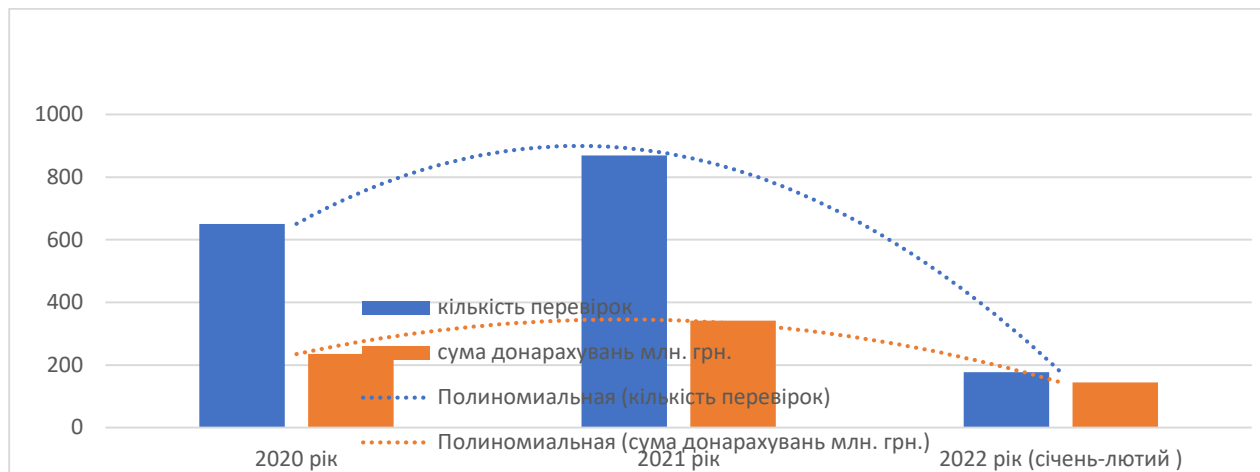

Рисунок 2.2 – Тенденція перевірок і донарахування

Джерело: розроблено автором на основі [8, 9]

Митний аудит в Україні сьогодні знаходиться в стані активного розвитку та вдосконалення. Впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизація процесів та стандартизація процедур значно підвищили ефективність митного контролю. Електронізація процесів, зокрема впровадження системи «єдиного вікна», сприяла скороченню часу на проведення митних операцій та зниженню корупційних ризиків.

Однак, існує ряд проблем, які ускладнюють роботу митних органів. Недостатнє фінансування, низький рівень заробітної плати митників та недостатня професійна підготовка працівників знижують загальну ефективність митного аудиту. Крім того, недосконалість законодавчої бази та часті зміни у законодавстві створюють правову невизначеність та ускладнюють роботу як для митників, так і для підприємців.

Особливим викликом для митного аудиту стало введення воєнного стану. Згідно з чинним законодавством, на період дії воєнного стану зупиняється перебіг строків давності для притягнення до відповідальності за порушення митного

законодавства. Це означає, що після завершення воєнного стану митні органи зобов'язані поновити на невикористаний строк всі документальні перевірки та зустрічні звірки, які були розпочаті та не завершені до 24 лютого 2022 року. Такий підхід дозволяє державі зберегти можливість контролю за дотриманням митного законодавства навіть в умовах надзвичайних ситуацій. Проте це також означає, що після завершення воєнного стану митні органи зіткнуться з великим обсягом роботи, що потребуватиме значних ресурсів та зусиль для її виконання.

Значним кроком у вдосконаленні митного аудиту стало підписання Президентом України Закону від 20.03.2024 №3613-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо особливостей здійснення митного контролю та митного оформлення окремих категорій товарів». Цей закон, опублікований у «Голосі України» 15 травня 2024 року, поновлює повноваження митних органів на проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи. Це рішення є важливим кроком для забезпечення належного рівня митного контролю, оскільки дозволяє відновити повноцінний аудит та посилити контроль за дотриманням митного законодавства.

За даними документальних перевірок за період січень-лютий 2022 року, митні органи виявили значну кількість порушень та донараховували суттєві обсяги митних платежів. Це свідчить про ефективність роботи митних органів, але також вказує на наявність проблем у дотриманні митного законодавства з боку суб'єктів ЗЕД.

Отже, сучасний стан митного аудиту в Україні характеризується як позитивними зрушеннями, так і серйозними викликами. Успішне подолання цих викликів залежить від подальшого вдосконалення законодавчої бази, підвищення професійного рівня працівників митних органів, впровадження новітніх технологій та розвитку міжнародного співробітництва. Це дозволить забезпечити належний рівень митного контролю, захистити економічні інтереси держави та сприяти розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз результатів документальних перевірок митного законодавства за період січень-лютий 2022 року, відображених у таблиці «Результати документальних перевірок митного законодавства (січень-

лютий 2022 року)», дозволяє оцінити ефективність митного контролю на практиці, визначити обсяги донарахованих платежів та кількість виявлених порушень. Це є важливим індикатором роботи митних органів та дозволяє ідентифікувати проблемні зони, які потребують підвищеної уваги та вдосконалення процедур митного контролю в майбутньому.

З урахуванням цих обставин, подальше вдосконалення законодавчої бази, підвищення кваліфікації працівників митних органів і активне впровадження новітніх технологій стає критично важливим для забезпечення належного рівня митного контролю. Зокрема, важливою є робота над зменшенням адміністративних бар'єрів для сумлінних підприємців та забезпечення ефективного реагування на виявлені порушення.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

3.1 Проблеми та недоліки вітчизняної практики митного аудиту

Практика митного аудиту в Україні стикається з низкою значних проблем, що перешкоджають її ефективному функціонуванню. Розглянемо основні проблеми та недоліки, які впливають на процес митного аудиту в нашій країні.

1. Фіскальна направленість митних органів. Однією з найбільших проблем митного аудиту в Україні є домінування податкової дирекції. Це означає, що основним завданням митних органів є збір податків, тоді як інші аспекти, такі як контроль безпеки та зовнішньоекономічна діяльність, часто залишаються без належної уваги.

2. Незважені податкові норми для маловартісних посилок. Податкова політика України щодо посилок малої вартості вкрай незбалансована. Наприклад, податок сплачується не з повної вартості посилки, якщо її вартість перевищує 150 євро, а лише з різниці між повною вартістю та 150 євро. Така система не тільки не відповідає міжнародним стандартам, але й створює абсурдні ситуації. Наприклад, за товар вартістю 155 євро стягується лише 1 євро податку.

3. Визначення митної вартості. Проблема правильного визначення митної вартості в Україні є дуже актуальною. Про це свідчить зростання кількості судових позовів з цього питання. Особливість проблеми полягає не стільки у відсутності повноважень митних органів порівнювати заявлену митну вартість із фактичною, скільки в недосконалості існуючих механізмів для цього. Ефективному впровадженню цих інструментів перешкоджають фінансові, організаційні та кадрові обмеження.

4. Неузгодженість оподаткування електронної торгівлі з ЄС. З 1 липня 2021 року в Європейському Союзі діє нова система оподаткування електронної комерції, яка вимагатиме оподаткування всіх товарів, що продаються онлайн та

імпортуються з-за меж ЄС, незалежно від їхньої ціни. В контексті України ця зміна створює низку проблем, особливо з огляду на те, що країна збільшила ліміт вартості упакованих товарів для звільнення від оподаткування.

5. Процедурні та організаційні питання. Серйозними перешкодами для ефективного митного контролю в Україні є низка процедурних та організаційних проблем. Наприклад, існують значні організаційні, фінансові та кадрові обмеження, які перешкоджають впровадженню інструментів контролю та призводять до низької ефективності системи.

6. Проблема обґрунтованої підозри. Проблема виникає під час митного огляду, коли товар спочатку перетинає кордон і проходить митне оформлення, а потім перевіряється через підозру на заниження вартості. Для вирішення цієї проблеми важливо дотримуватися поняття «обґрунтована підозра». Тоді митний орган повинен надати достовірні факти, які підтверджують порушення підприємством митних правил.

7. Нелегальна діяльність та контрабанда. Особливої уваги в системі митного контролю України заслуговує проблема протиправної діяльності та контрабанди. Є ряд випадків, коли товари переміщуються через митну територію з незаконним звільненням від митного контролю, що істотно впливає на ефективність роботи всієї системи.

8. Проблема цифровізації. В умовах глобалізації та цифровізації перед митним контролем в Україні постають нові виклики. Необхідно адаптувати національне митне законодавство до стандартів Європейського Союзу. Ці виклики вимагають ретельного перегляду та оновлення національних стандартів і процедур.

9. Недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів, які можуть здійснювати митний аудит. Це пояснюється відсутністю в Україні належної підготовки та практичного досвіду для набуття достатньої компетенції цих працівників, а також неможливістю залучення спеціалістів із суміжних галузей через відсутність правового забезпечення. Ця проблема ускладнює забезпечення ефективного митного контролю та призводить до можливих порушень митних процедур.

Основні проблеми митного аудиту та ключові напрями їх вирішення подані нижче у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Проблеми та напрями вирішення проблем митного аудиту

Проблема	Можливе вирішення
Фіскальна орієнтація митних органів	Збільшити акцент на ефективності митного аудиту, дотриманні митних норм замість фіскальної орієнтації
Незбалансовані податкові ставки для малоцінних посилок	Перегляд та реформа податкової політики, забезпечення відповідності міжнародним стандартам
Неефективне визначення митної вартості	Розробка прозорих та зрозумілих процедур для визначення митної вартості товарів з використанням сучасних методів

Джерело: розроблено автором на основі даних [6]

Перспективи митного аудиту в Україні в основному спрямовані на вирішення інтеграційних процесів. Сучасні процедури митного контролю базуються на використанні цифрових технологій як основного інструменту. Глобальні події ставлять перед аудитором нові виклики щодо спрощення митних процедур для міжнародних торгових операцій. Для цього впроваджуються електронні інформаційні системи, які функціонально сумісні між різними країнами та забезпечують доступність, безпеку, єдність і контроль. Використання цифрових рішень дозволяє не тільки ефективно працювати в сучасному глобалізованому світі, але й раціонально використовувати час і ресурси, що призводить до підвищення прибутковості.

Загалом, митний аудит в Україні стикається з рядом серйозних проблем, які впливають на його ефективність. Йдеться, зокрема, про фіскальну спрямованість митних органів, незбалансованість податкових норм, труднощі з визначенням митної вартості, проблеми з оподаткуванням електронної комерції, організаційні та процедурні питання, незаконну діяльність і контрабанду, відсутність кваліфікованих спеціалістів.

3.2 Зарубіжний досвід митного аудиту

Давайте розглянемо митний аудит в таких країнах: США, Велика Британія, Франція. Для початку розглянемо Сполучені Штати Америки.

У Сполучених Штатах Америки митний аудит здійснюється Бюро митної та прикордонної охорони (CBP), яке є частиною Міністерства внутрішньої безпеки США. Митний аудит у США включає декілька ключових особливостей:

1. Система управління ризиками. CBP використовує передові системи управління ризиками для ідентифікації високоризикових вантажів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Це дозволяє зосередити ресурси на перевірках найбільш ризикових операцій.

2. Програма "Trusted Trader". CBP впровадила програму Trusted Trader, яка дозволяє компаніям, що довели свою сумлінність, отримувати пільги та спрощені процедури митного контролю. Учасники цієї програми підлягають меншій кількості перевірок, що знижує адміністративне навантаження.

3. Аудит після випуску товарів. CBP проводить аудит після випуску товарів у вільний обіг, що дозволяє перевіряти документи та дотримання вимог законодавства вже після завершення митного оформлення. Це забезпечує баланс між швидкістю митного оформлення та ефективністю контролю.

4. Координація з іншими органами. CBP тісно співпрацює з іншими федеральними та державними органами, такими як Міністерство торгівлі та Служба внутрішніх доходів (IRS), для обміну інформацією та координації дій з метою підвищення ефективності митного контролю.

5. Електронні системи. Використання електронних систем, таких як Automated Commercial Environment (ACE), дозволяє значно спростити процес подання документів та забезпечує більш ефективний моніторинг митних операцій.

Тепер розглянемо як влаштована система митного аудиту у Великій Британії.

У Великій Британії митний аудит здійснюється Управлінням з доходів та митних зборів (HMRC). Основні особливості митного аудиту у Великій Британії включають:

1. Комплексний підхід до управління ризиками. HMRC використовує інтегровані системи управління ризиками для визначення суб'єктів ЗЕД та товарів, які потребують підвищеної уваги. Це дозволяє ефективніше використовувати ресурси та зосередити їх на найбільш ризикових операціях.

2. Програма "Authorised Economic Operator" (АЕО). Ця програма надає пільги компаніям, які довели свою відповідність вимогам безпеки та дотримання митного законодавства. Учасники АЕО отримують прискорене митне оформлення та менше перевірок.

3. Спрощені процедури для малого бізнесу. HMRC впровадило ряд спрощених процедур для малого та середнього бізнесу, що дозволяє зменшити адміністративне навантаження на ці компанії та спростити процес митного оформлення.

4. Аудит після випуску товарів. Як і в США, у Великій Британії велика увага приділяється аудитам після випуску товарів. Це дозволяє перевіряти дотримання вимог митного законодавства після завершення митного оформлення, забезпечуючи ефективний контроль без затримки товарів.

5. Співпраця з бізнесом. HMRC активно співпрацює з бізнес-спільнотою через консультаційні ради та інші форми зворотного зв'язку. Це дозволяє враховувати потреби бізнесу та вдосконалювати митні процедури.

Тепер розглянемо систему митного аудиту у Франції. У Франції митний аудит здійснюється Генеральним директором митниці та непрямих податків (DGDDI). Особливості митного аудиту у Франції включають:

1. Система управління ризиками. DGDDI використовує систему управління ризиками для виявлення високоризикових вантажів та суб'єктів ЗЕД. Це дозволяє ефективно розподіляти ресурси та зосередити увагу на найбільш критичних операціях.

2. Програма "Opérateur Économique Agréé" (ОЕА). Ця програма аналогічна європейській програмі АЕО та надає пільги компаніям, які відповідають вимогам безпеки та дотримання митного законодавства. Учасники програми отримують спрощені процедури та менше перевірок.

3. Аудит після випуску товарів. Франція активно застосовує аудит після випуску товарів, що дозволяє перевіряти дотримання вимог митного законодавства після завершення митного оформлення. Це забезпечує ефективний контроль без затримки товарів.

4. Електронні системи. Використання електронних систем, таких як DELTA, дозволяє значно спростити процес подання документів та забезпечує більш ефективний моніторинг митних операцій. Це також сприяє прозорості та знижує можливості для корупції.

5. Координація з іншими органами. DGDDI тісно співпрацює з іншими державними органами, такими як Міністерство фінансів та економіки, для забезпечення комплексного підходу до митного контролю та обміну інформацією.

Підсумовуючи проведений аналіз систем митного аудиту у США, Великій Британії та Франції, можна стверджувати, що вони досить різні і мають свої особливості, але загальні тенденції включають використання систем управління ризиками, впровадження програм для сумлінних суб'єктів ЗЕД, таких як АЕО, та активне застосування електронних систем для спрощення митних процедур. Усі три країни активно використовують аудит після випуску товарів, що дозволяє забезпечувати ефективний контроль без затримки товарів на кордоні. Співпраця з іншими державними органами та бізнес-спільнотою є ключовими елементами для вдосконалення митного аудиту та забезпечення дотримання митного законодавства.

3.3 Напрями удосконалення митного аудиту в Україні

Митний аудит є важливим інструментом для забезпечення дотримання митного законодавства та ефективного адміністрування митних процедур. Ось деякі напрями вдосконалення митного аудиту в Україні:

1. Посилення аналітичної складової митного аудиту шляхом впровадження сучасних методів аналізу ризиків, використання великих даних та інформаційних технологій для виявлення потенційних правопорушень.

1. Впровадження сучасних методів аналізу ризиків:

- Використання кращих методів профілювання ризиків, таких як сегментація ринку та аналіз поведінки, для виявлення компаній, які, швидше за все, причетні до митних порушень.
- Використання систем штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу великих обсягів даних, таких як митні декларації, комерційні рахунки-фактури та товаросупровідні документи, для виявлення аномалій і можливих ознак порушень.

2. Використання великих баз даних:

- Збирання та аналіз даних з різних джерел, таких як митні органи, інші державні органи, банки та приватний сектор, для отримання більш комплексного уявлення про ризики митного шахрайства.
- Використання інструментів візуалізації даних для кращого розуміння тенденцій та закономірностей, пов'язаних з порушеннями митного законодавства.
- Впровадження цих заходів дозволить митним органам України:
- Збільшити виявлення порушень митного законодавства.
- Краще виявляти суб'єктів господарювання, які з більшою ймовірністю можуть бути залучені до порушень. Виявляти нові та раніше не виявлені методи митного шахрайства.

3. Сприяти добровільному дотриманню:

- Створити середовище, в якому порушення митного законодавства є ризикованими та не вигідними. Стимулювати суб'єктів господарювання до дотримання митних правил та процедур.

- Підвищити ефективність роботи митних органів:

2. Підвищення кваліфікації та професіоналізму митних аудиторів шляхом регулярного навчання, обміну досвідом та впровадження міжнародних стандартів і практик.

1. Регулярне навчання:

- Забезпечення митних аудиторів доступом до навчальних програм та курсів, які охоплюють останні зміни в митному законодавстві, міжнародні стандарти аудиту та кращі практики.

- Заохочення митних аудиторів до участі в семінарах, конференціях та інших професійних заходах.

2.Обміну досвідом:

- Створення платформ для спілкування та обміну досвідом між митними аудиторами з різних регіонів України.

- Заохочення співпраці з митними органами інших країн та міжнародними організаціями.

- Сприяти співпраці з митними органами інших країн та міжнародними організаціями.

3.Впровадження міжнародних стандартів і практик:

- Розробка та впровадження стандартів аудиту, що відповідають міжнародним стандартам, таким як Міжнародні стандарти аудиту (МСА) та Керівні принципи аудиту державного сектору (ВКДС).

- Забезпечення відповідності методів та процедур митного аудиту міжнародним стандартам.

Впровадження цих заходів дозволить:

1.Підвищити якість митного аудиту:

- Забезпечити більш ретельне та всебічне проведення митних аудиту.

2.Збільшити довіру до митних органів:

- Підвищити прозорість та підзвітність митного аудиту.
- Зміцнити партнерські відносини між митними органами та суб'єктами господарювання.

3.Сприяти гармонізації з митними практиками ЄС:

- Наблизити митний аудит в Україні до стандартів ЄС.
- Створити сприятливі умови для інтеграції України до Єдиного європейського ринку.

3. Розширення міжнародного співробітництва та обміну інформацією між митними органами різних країн для боротьби з транскордонною злочинністю та шахрайством.

1.Активного участі в міжнародних організаціях:

- Співпраця з такими організаціями, як Всесвітня митна організація (ВМО), Європейська комісія та Організація з боротьби з економічною та корупційною злочинністю (ОБСЕ), для обміну досвідом та кращими практиками в галузі митного аудиту.

- Участь у міжнародних проектах та програмах, спрямованих на боротьбу з транскордонною злочинністю та шахрайством.

2.Встановлення двосторонніх угод з митними органами інших країн:

- Укладення угод про співпрацю та взаємодопомогу в митних справах, що дозволить обмінюватися інформацією про підозрілі транзакції, розслідувати митні злочини та вживати заходів щодо порушників.

- Спільне проведення митних аудиту та контрольних заходів.

3.Використання сучасних інформаційних технологій:

- Запровадження електронних систем обміну інформацією між митними органами різних країн.

- Використання спільних баз даних для відстеження переміщення товарів та виявлення порушників митного законодавства.

Впровадження цих заходів дозволить:

1.Підвищити ефективність боротьби з транскордонною злочинністю та шахрайством:

- Швидше виявляти та розслідувати митні злочини.
- Зупинити незаконне переміщення товарів через кордон.

2.Збільшити надходження до бюджету:

- Викрити та стягнути митні платежі з порушників.
- Зменшити обсяг "сірої" та "тіньової" торгівлі.

3.Сприяти добросовісному дотриманню митного законодавства:

- Створити атмосферу невідворотності покарання за митні злочини.
- Стимулювати суб'єктів господарювання до дотримання митних правил та процедур.

4. Удосконалення нормативно-правової бази з метою усунення прогалин і колізій у митному законодавстві та його адаптації до міжнародних стандартів.

1. Усунення прогалин і колізій у митному законодавстві:

- Ретельного аналізу чинного митного законодавства з метою виявлення прогалин, неоднозначностей та суперечностей.
- Розробки та внесення змін до законодавства, які дозволять усунути ці прогалини та колізії.

2. Адаптації митного законодавства до міжнародних стандартів:

- Вивчення та аналізу міжнародних стандартів та кращих практик в галузі митного аудиту.
- Розробки та внесення змін до митного законодавства України, які з урахуванням міжнародних стандартів та кращих практик.

3. Забезпечення доступності та зрозумілості митного законодавства:

- Перекладу митного законодавства українською мовою та його публікації в доступних для ознайомлення місцях. Розробки роз'яснень та коментарів до митного законодавства.

Впровадження цих заходів дозволить:

1. Створити чітке та прозоре правове поле для проведення митного аудиту:

- Забезпечити єдине розуміння та застосування норм митного законодавства.
- Зменшити ризик оскарження результатів митного аудиту.

2. Підвищити ефективність митного аудиту:

- Створити умови для більш чіткого та об'єктивного проведення митного аудиту.
- Збільшити ймовірність виявлення порушень митного законодавства.

3. Сприяти добросовісному дотриманню митного законодавства:

- Створити атмосферу правової визначеності та передбачуваності.
- Стимулювати суб'єктів господарювання до дотримання митних правил та процедур.

5. Впровадження сучасних методів управління ризиками, які дозволяють сконцентрувати зусилля на найбільш ризикових операціях та учасниках зовнішньоекономічної діяльності.

1. Використання кращих методів профілювання ризиків:

- Сегментації ринку та аналізу поведінки для виявлення суб'єктів господарювання, які з більшою ймовірністю можуть бути залучені до порушень митного законодавства.

- Застосування систем штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу великих обсягів даних з метою виявлення аномалій та потенційних ознак порушень.

2. Впровадження системи оцінки ризиків:

- Розробки та впровадження системи оцінки ризиків, яка дозволить ранжувати митні декларації та суб'єктів господарювання за рівнем ризику.

- Використання цієї системи для визначення пріоритетів митного аудиту та концентрації зусиль на найбільш ризикових операціях та учасниках зовнішньоекономічної діяльності.

3. Застосування диференційованого підходу до митного аудиту:

- Застосування більш жорстких методів аудиту до суб'єктів господарювання, які мають високий рівень ризику.

- Використання спрощених процедур аудиту для суб'єктів господарювання, які мають низький рівень ризику.

Впровадження цих заходів дозволить:

1. Підвищити ефективність митного аудиту:

- Сконцентрувати зусилля на найбільш ризикових операціях та учасниках зовнішньоекономічної діяльності.

- Збільшити ймовірність виявлення порушень митного законодавства.

- Зменшити витрати часу та ресурсів на проведення митного аудиту.

2. Сприяти добросовісному дотриманню митного законодавства:

- Створити атмосферу невідворотності покарання за митні злочини.
- Стимулювати суб'єктів господарювання до дотримання митних правил

та процедур.

6. Розвиток електронного аудиту та автоматизація процесів для підвищення ефективності, прозорості та зручності для бізнесу.

1. Впровадження електронної системи митного аудиту:

- Розробки та впровадження програмного забезпечення, яке дозволить проводити митний аудит в електронній формі.

- Забезпечення можливості подання суб'єктами господарювання документів для митного аудиту в електронному вигляді.

2. Автоматизації процесів митного аудиту:

- Використання автоматизованих систем для аналізу даних, виявлення ризиків та відбору суб'єктів господарювання для митного аудиту.

- Застосування електронних підписів для оформлення результатів митного аудиту.

3. Створення електронного кабінету митного аудиту:

- Забезпечення суб'єктів господарювання доступом до електронного кабінету, де вони зможуть отримувати інформацію про хід проведення митного аудиту, знайомитися з результатами аудиту та сплачувати митні платежі.

Впровадження цих заходів дозволить:

1. Підвищити ефективність митного аудиту:

- Зменшити витрати часу та ресурсів на проведення митного аудиту.
- Прискорити процес прийняття рішень за результатами аудиту.

2. Збільшити прозорість митного аудиту:

- Забезпечити суб'єктів господарювання доступом до інформації про хід проведення митного аудиту.

- Зменшити ризик корупції та зловживань.

3. Підвищити зручність для бізнесу:

- Зменшити адміністративне навантаження на суб'єктів господарювання.
- Створити більш сприятливі умови для ведення бізнесу.

7. Посилити взаємодію та координацію між різними органами, які здійснюють прикордонний контроль (митні, податкові, прикордонні служби тощо) для забезпечення комплексного підходу.

1. Створення єдиної інформаційної системи:

- Розробки та впровадження єдиної інформаційної системи, яка буде об'єднувати дані всіх органів прикордонного контролю.

Забезпечення обміну інформацією між органами в режимі реального часу.

2. Впровадження спільних процедур контролю:

- Розробки та впровадження спільних процедур контролю для різних видів товарів та транспортних засобів.
- Спрощення та прискорення процесу проходження митного та інших видів контролю.

3. Підвищення кваліфікації співробітників:

- Забезпечення спільного навчання та тренувань для співробітників різних органів прикордонного контролю.
- Підвищення рівня знань та навичок співробітників у сфері митного законодавства, податкового обкладення та прикордонної безпеки.

Впровадження цих заходів дозволить:

1. Підвищити ефективність прикордонного контролю:

- Збільшити ймовірність виявлення порушень митного законодавства, податкового законодавства та правил прикордонного режиму.
- Зменшити час, необхідний для проходження митного та інших видів контролю.

2. Сприяти добросовісному дотриманню законодавства:

- Створити атмосферу невідворотності покарання за порушення.

- Стимулювати суб'єктів господарювання до дотримання митних правил, податкового законодавства та правил прикордонного режиму.

3.3. Зменшити рівень корупції:

- Ускладнити схеми незаконного переміщення товарів через кордон.
- Підвищити прозорість та підзвітність органів прикордонного контролю.

8. Підвищення рівня прозорості та підзвітності митної служби шляхом забезпечення оприлюднення результатів митних перевірок та залучення громадськості до процесу реформування

1. Оприлюднення результатів митних перевірок:

Публікація звітів про результати митних перевірок на веб-сайті Державної митної служби України.

Звіти повинні містити інформацію про:

- Перевірені суб'єкти господарювання;
- Виявлені порушення;
- Застосовані санкції.

Забезпечення доступу до інформації про результати митних перевірок за запитами громадськості. Запити на доступ до інформації повинні розглядатися в установлені законодавством терміни.

2. Залучення громадськості до процесу реформування митної служби:

- Створення громадських рад при митних органах. До складу громадських рад повинні входити представники громадських організацій, бізнесу та наукових установ. Також, громадські ради повинні мати можливість надавати рекомендації щодо вдосконалення роботи митної служби.

- Проведення публічних обговорень проєктів нормативно-правових актів, що регулюють діяльність митної служби.

- Громадськість повинна мати можливість висловити свої зауваження та пропозиції до проєктів цих актів.

- Забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність митної служби. Інформація повинна бути доступною на веб-сайті Державної митної служби України та в інших відкритих джерелах.

Впровадження цих заходів дозволить:

- Підвищити довіру до митної служби:

Громадськість буде мати більше інформації про роботу митної служби та зможе бачити, що вона діє прозоро та підзвітно.

- Зменшити рівень корупції:

Громадський контроль за діяльністю митної служби буде ускладнювати корупційні схеми.

- Підвищити ефективність митного аудиту:

Громадськість зможе надавати інформацію про можливі порушення митного законодавства.

Також, на мою думку, одним із шляхів підвищення ефективності митного контролю є впровадження технологій штучного інтелекту. Після виходу відомої нині моделі штучного інтелекту (далі: ШІ) Chat GPT, яка використовує нейронні мережі для генерації тексту, стало зрозуміло, що світ технологій і абсолютно всі сфери суспільного життя кардинально змінюються. ШІ загалом продовжує дивувати та розкриває потужний потенціал, не повністю реалізований навіть його розробниками, для вирішення складних завдань, аналізу великих обсягів даних та автоматизації процесів.

Не може залишатись осторонь цих революційних технологій і сфера державного управління, у тому числі митна справа. Слід зазначити, що успішна інтеграція ШІ в діяльність митних органів потребує належного правового регулювання та забезпечення конфіденційності та захисту персональних даних. Важливо переконатися, що застосування ШІ відповідає нормативним вимогам і етичним принципам, які забезпечують довіру громадськості та забезпечують ефективне використання цих технологій.

Водночас сучасний технологічний рівень митних органів України та створені протягом багатьох років інформаційні бази даних давно створили достатні умови для використання методів машинного навчання та ШІ у щоденній аналітичній роботі митників, особливо з метою виявлення можливих порушень митного законодавства. Проте існуючі підходи та інструменти для вивчення великих даних фактично не використовуються митними органами України як через специфіку даних, що збираються, так і через відсутність необхідних технічних компетенцій аналітичних підрозділів митниці.

Штучний інтелект у митному аудиті представляє собою великий потенціал для трансформації процесів контролю та управління. Однією з головних переваг використання ШІ є здатність обробляти великі обсяги даних та швидко аналізувати їх для виявлення високоризикових операцій і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Це відкриває можливості для автоматизації моніторингу та попередження порушень митного законодавства. Алгоритми машинного навчання дозволяють побудувати моделі для прогнозування ризиків та виявлення аномалій в поведінці учасників митного процесу. Це сприяє покращенню якості аналітики та прийняттю обґрунтованих рішень з питань митного контролю. Крім того, системи ШІ можуть надавати рекомендації щодо оптимальних стратегій контролю, що дозволяє ефективно використовувати ресурси митних органів.

Впровадження електронних систем на основі ШІ спрощує процес митного оформлення та контролю. Наприклад, автоматизовані системи можуть автоматично перевіряти достовірність документів та ідентифікувати потенційні порушення. Це зменшує можливість людських помилок та підвищує швидкість обробки митних операцій. Однією з ключових переваг використання ШІ є здатність адаптуватися до змін в міжнародному торговельному середовищі та митних процедурах. Технології штучного інтелекту дозволяють митним службам більш гнучко реагувати на нові виклики та обставини, що є важливим аспектом в умовах швидкої глобалізації та зростання обсягів міжнародної торгівлі. У великих країнах, таких як США, Велика Британія та Франція, вже успішно впроваджуються рішення на основі штучного інтелекту в митних процедурах, що показує їхню потужність і

ефективність. Розвиток цих технологій буде продовжуватися, сприяючи подальшому вдосконаленню митного контролю та забезпеченню безпеки та правопорядку в міжнародній торгівлі.

Одним із найбільш фундаментальних проектів із вивчення великих даних і застосування штучного інтелекту в митних справах є BACUDA, запущений Митною адміністрацією Республіки Корея за сприяння Всесвітньої митної організації. У рамках цієї ініціативи провідні митні професіонали світового рівня демонструватимуть власні дослідження та національні митні досягнення в аналізі даних, машинному навчанні та ШІ на регулярних семінарах.

Управління митними ризиками є критично важливою складовою митного адміністрування, особливо в умовах зростаючого обсягу міжнародної торгівлі та різноманітних викликів, з якими зіштовхуються митні органи. Використання штучного інтелекту в контексті управління митними ризиками відкриває нові можливості для підвищення ефективності та точності процесів контролю. Один з ключових аспектів використання ШІ управлінням митними ризиками є здатність до аналізу великих обсягів даних. Системи ШІ можуть автоматично збирати, обробляти та аналізувати велику кількість інформації з різних джерел, включаючи документацію про вантажі, фінансові дані підприємств, історію транзакцій та інші параметри. Це дозволяє виявляти високоризикові операції та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, що потребують особливої уваги митних служб.

Крім того, ШІ може використовувати алгоритми машинного навчання для створення прогностичних моделей ризиків. Ці моделі дозволяють передбачати імовірність порушень митних правил та навіть виявляти нові шаблони або тренди в міжнародній торгівлі, які можуть вплинути на митний контроль. Ефективне управління митними ризиками на базі ШІ також включає в себе спрощення процедур митного оформлення через автоматизацію та електронізацію процесів. Це сприяє не лише зменшенню адміністративних витрат, а й забезпечує більш швидке та прозоре виконання митних процедур.

Використання ШІ в управлінні митними ризиками є важливим кроком у напрямку сучасних технологій та підвищення ефективності митного контролю. Він

дозволяє митним службам адаптуватися до швидко змінюючихся умов міжнародної торгівлі та забезпечує збереження безпеки та легальності трансграничних вантажів і транзакцій.

Митний аудит є важливим інструментом для забезпечення дотримання митного законодавства та запобігання втратам бюджетних надходжень. Для того, щоб митний аудит в Україні був максимально ефективним, необхідно подолати існуючі ризики.

Отже, удосконалення митного аудиту в Україні потребує впровадження сучасних аналітичних методів, використання великих даних та інформаційних технологій, підвищення кваліфікації митних аудиторів, розширення міжнародного співробітництва та приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Також важливо розвивати електронний аудит, автоматизувати процеси, посилити координацію між різними органами прикордонного контролю та забезпечити прозорість митних органів. Інтеграція технологій штучного інтелекту може суттєво підвищити ефективність митного контролю, полегшити виявлення порушень та зменшити ризики корупції.

ВИСНОВКИ

Митний аудит відіграє ключову роль у забезпеченні дотримання митного законодавства, підвищенні ефективності митного контролю, сприянні законній торгівлі та захисту економічних інтересів України.

Митний аудит включає перевірку рахунків, рахунків і бізнес-систем після завершення митного оформлення. Основними завданнями митного контролю є контроль за правильністю митного оформлення, запобігання правопорушенням та підвищення ефективності митного контролю. Митний аудит виконує контрольну, аналітичну, консультативну, профілактичну та інформаційну функції, що сприяє розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та адаптації митної системи України до європейських стандартів.

Розглянуто найважливіші етапи розвитку митного контролю з 1991 року по теперішній час. Ці етапи включають появу митного аудиту після здобуття незалежності, імплементацію законодавчої бази та початкових процедур, інституційний розвиток та вдосконалення методів контролю, модернізацію відповідно до міжнародних стандартів та реформи для підвищення ефективності та прозорості. Кожен етап відображає зростання ролі митного аудиту в забезпеченні економічної безпеки України та інтеграції у світову економічну систему.

Наразі митний аудит в Україні розвивається та адаптується до змін у митному законодавстві, міжнародних вимог та потреб бізнесу. Він є складовою частиною системи митного контролю, спрямованої на забезпечення дотримання законодавства, сприяння легальній торгівлі та захист економічних інтересів держави.

Нормативно-правове регулювання митного контролю в Україні охоплює широке коло нормативно-правових актів, які детально визначають порядок організації, здійснення та документального оформлення митного контролю. Основними документами, що регламентують порядок проведення митних перевірок, є Митний кодекс України, який встановлює правила проведення митних перевірок, права та обов'язки митних органів і підприємств, порядок і строки проведення перевірок, порядок оскарження рішень.

Накази Міністерства фінансів України та Державної митної служби України, в яких детально описано порядок оформлення результатів митного контролю, взаємодію органів контролю та функції відповідних підрозділів у сфері митного контролю.

Міжнародні договори та угоди, такі як Кіотська конвенція, Угода про асоціацію з ЄС, Рамкові стандарти ВМО та Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі, які гармонізують українське митне законодавство з міжнародними стандартами та сприяють інтеграції у світову торговельну систему.

Ці нормативно-правові акти створюють цілісну систему регулювання митного аудиту, спрямовану на забезпечення ефективності митного контролю, дотримання законодавства та сприяння міжнародній торгівлі.

Процеси митного аудиту в Україні є ключовим елементом забезпечення дотримання митного законодавства та надходження митних платежів до бюджету. Для оцінки ефективності цих процесів використовуються різні показники та показники. Вони дозволяють аналізувати діяльність митних органів за різними аспектами, такими як: кількість та ефективність контролю, виявлення порушень і застосування санкцій, ефективність використання ресурсів, рівень задоволеності та довіри платників, прозорість і відкритість контролю та вплив контролю на платників поведінка. Ці показники допомагають покращувати митний аудит, робити його більш ефективним та сприяти дотриманню законодавства.

Митний аудит в Україні є важливим інструментом забезпечення дотримання митного законодавства та запобігання втрат бюджетних надходжень. Вона здійснюється Державною митною службою України і включає перевірку достовірності декларування та сплати митних платежів, а також дотримання митних правил і процедур.

Незважаючи на виклики, митний аудит досяг значних результатів у підвищенні ефективності та збільшенні надходжень до бюджету. Збільшення кількості перевірок: у 2021 році проведено 868 перевірок документації, що на 33% більше порівняно з 2020 роком. Донарахування митних платежів: у 2021 році донараховано майже 342 млн грн, що на 45% більше, ніж у 2020 році. Перерахування до державного бюджету: За результатами перевірок у 2021 році до

держбюджету перераховано 296 млн грн, що у 2,4 рази більше порівняно з 2020 роком.

У лютому 2022 року митний аудит був призупинений через воєнний стан, але з 14 травня 2024 року був поновлений.

Ефективний митний аудит має вирішальне значення для забезпечення прозорості та відповідності митних процедур міжнародним стандартам, що має вирішальне значення для сталого розвитку України в контексті євроінтеграції та післявоєнного економічного відновлення.

Митний аудит в Україні стикається з рядом серйозних проблем, які впливають на його ефективність. Йдеться, зокрема, про фіскальну спрямованість митних органів, незбалансованість податкових норм, труднощі з визначенням митної вартості, проблеми з оподаткуванням електронної комерції, організаційні та процедурні питання, незаконну діяльність і контрабанду, відсутність кваліфікованих спеціалістів.

Приклади Сполучених Штатів Америки, Великої Британії та Франції показують, що митний аудит може ефективно працювати зі структурованою організацією, чіткою правовою базою та сучасними технологіями. У Сполучених Штатах митно-прикордонна служба виконує широкий спектр завдань, включаючи боротьбу з тероризмом і підтримку законної торгівлі. Британія надає важливого значення управлінню податковою системою та захисту фінансової безпеки країни. А ось Франція приділяє увагу як економічній підтримці, так і фіскальним завданням, які складають значну частину державних доходів. На цих прикладах Україна може вдосконалювати власну систему митного контролю, зокрема шляхом впровадження цифрових технологій, посилення міжвідомчої взаємодії та адаптації національних стандартів до міжнародних вимог.

Удосконалення митного аудиту в Україні потребує впровадження сучасних аналітичних методів, використання великих даних та інформаційних технологій, підвищення кваліфікації митних аудиторів, розширення міжнародного співробітництва та приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Також важливо розвивати електронний аудит, автоматизувати процеси,

посилити координацію між різними органами прикордонного контролю та забезпечити прозорість митних органів. Інтеграція технологій штучного інтелекту може суттєво підвищити ефективність митного контролю, полегшити виявлення порушень та зменшити ризики корупції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України від 16.05.2024 № 3613-IX
2. Податковий кодекс України від 01.04.2024. № 3603-IX
3. Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №631 "Про затвердження порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа"
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12#Text>
4. Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2021 № 658 "Про затвердження Порядку оформлення митними органами результатів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0070-22#Text>
5. Наказ Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 "Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#n8>
6. Рябчук О.Г., Салямон-Міхєєва К.Д. Сучасні реалії та перспективи митного аудиту в Україні. *Економічний часопис*. № 2 (2023), С.65-69. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/265/252>
7. Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів. *Збірник матеріалів XX Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених*. м. Тернопіль, ЗУНУ, 25 травня 2023 р. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49488/1/%D0%9F%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80.pdf>

8. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 12.07.2023 № v1315321-23. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text
9. Державна митна служба України звіт за 2020-2021 роки. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-2021-rik-pidrozdilami-mitnogo-audit-mitnits-provedeno-868-dokumentalnikh-perevirok-ta-zabezpecheno-pererakhuvannia-do-derzhavnogo-biudzhetu-mitnikh-platezhiv-u-rozmiri-maizhe-30-mln-grn-751>
10. Державна митна служба України звіт за 2022 рік. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/mitnii-audit-v-umovakh-voienno-go-stanu-948>
11. Угода про асоціацію. Євроінтеграція. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
12. Угода про спрощення процедури торгівлі URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b4d9ae8d-03af-4a2a-8892-42d55c2ec948&title=TekstUgodiProSproschenniaProtsedurTorgivli>
13. Подра О. П., Петришин Н. Я. Особливості управління ризиками у митній сфері. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. №1. 2022. С. 32-39. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2022/jun/28229/220373menedzhment-32-39.pdf>
14. Остапчук Н. В., Чмелюк В. В. Правові основи митного аудиту в Україні. *Електронне наукове фахове видання з юридичних наук "Правова просвіта"*. № 12. 2017. URL: http://www.pravo.nayka.com.ua/pdf/12_2017/21.pdf
15. Гарькавий В.В. Митний аудит суб'єктів ЗЕД в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана* 2023. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/846e89d8-5451-486e-b4ca-f20c8a36838b>
16. Разумей Г.Ю., Разумей М.М Штучний інтелект в управлінні ризиками та визначенні об'єктів контролю для митного аудиту. *Публічне управління у сфері*

державної безпеки та митної справи. № 2 (37). 2023. С. 83–89. URL: http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2023/2/2_2023.pdf

17. Гуцул І. Імплементція досвіду зарубіжних країн в українську практику митного контролю 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/533>

18. Український та зарубіжний досвід побудови митних органів: рекомендації для сучасної України: консультативна робота м. Київ, 2017. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/Projects_2014/Trade_Facilitation_dialogue/Ukrainian_customs_service_Savarets_2017.pdf

19. Шереметинська О. В. Особливості проведення митного аудиту в Україні. *Ефективна економіка*. № 3. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4829>

20. Голинський Ю., Гриник І. Митний контроль в Україні напрями його вдосконалення «Молодий вчений». № 10 (74). 2019. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1807/1779>

21. Про затвердження Термінологічної бази системи внутрішнього контролю та аудиту Державного казначейства України: наказ Державного казначейства України: від 07.10.2008 р. № 417. URL: <http://zakon.nau.ua>.

22. Бороденко Т.М. Європейський вектор в митному адмініструванні України. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки № 24.2023. С.132-139. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.007>

23. Гапонюк М.А., Бороденко Т.М. Трансформація митниці: фактори появи електронної митниці. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки № 26» 2023. С.54-63. URL: <https://archive.journalgrail.science/index.php/27103056/article/download/1100/1121>

24. Гапонюк М.А. Державна фінансова політика України в умовах євроінтеграції: погляди науковців та практиків *Фінансова стійкість держави в умовах євроінтеграції. Збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної*

конференції 25 травня 2023 року. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/Zbirnyk_05.2023.pdf

25. Державна митна служба України щодо поновлення повноважень митних органів на проведення документальних перевірок. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne20/post/shchodoponovlenniapovnovazhen-mitnikh-organiv-na-provedennia-dokumentalnikh-perevirok-1611>

26. ІТ-трансформація Митниці: Розпочато дослідну експлуатацію інформаційної системи "Митний аудит" Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/news/it-transformatsiia-62/post/it-transformatsiia-mitnitsi-rozpochato-doslidnu-ekspluatatsiiu-informatsiinoyi-sistemi-mitnii-audit-522>

27. Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 №651 "Про затвердження порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12#Text>

28. Єдинак Т. Єдинак В. Пост митний аудит як фактор забезпечення безпеки країни: зарубіжний досвід та українська перспектива. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. "Економіка". 2008. № 4. С. 70–76. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2615>

29. Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 №657 "Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1669-12#Text>

30. Наказ Міністерства фінансів України від 07 жовтня 2022 року № 325 "Про затвердження Порядку реалізації положень Конвенції про процедуру спільного транзиту на території України". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1309-22#Text>

31. Малачинська М. Й. Роль державної політики в підтримці грудного вигодовування як фактору досягнення Цілей сталого розвитку. *Публічне управління у сфері державної безпеки та митної справи*. № 2 (37). 2023. С. 43-48 URL: http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2023/2/2_2023.pdf

32. Державна митна служба України. Історія розвитку митної служби в Україні. URL: <https://customs.gov.ua/istoriya>
33. Пашко П.В. Митний аудиторський контроль. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2012. № 5. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./vkn-teu/2012_5/9.pdf
34. Вакульчик О.М., Єдинак Т.С., Костюченко К.С. Європейський досвід оцінювання результатів упровадження системи спрощеного митного контролю та якості митного аудиту. *Вісник Академії митної служби України*. Сер. “Економіка”. 2012. № 1(47). С. 10–17. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2615>
35. Івашова Л.М. Основи митного постаудиту: навч. посіб. / Івашова Л.М., Єдинак Т.С., Єдинак В.Ю.; вступне слово д.е.н. Пашко П.В. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2011. 200 с. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=zNdAMVsAAAAJ&citation_for_view=zNdAMVsAAAAJ:nrtMV_XWKgEC
36. Hoffman A., Grater S., Venter W.C., Maree J., Liebenberg D. Designing a new methodology for customs risk models. *World Customs Journal*. 2019. Vol. 13 (1). Pp. 31–56. URL: <https://cutt.ly/2waOoC83>